

VANTAAN
LASTEN JA NUORTEN
HYVINVOINTISUUNNITELMA
2018–2022

Vantaa

Sisällys

TAUSTA.....	3
2 VANTAALAISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI	5
3 LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	6
3.1 ENNALTAEHKÄISEVÄN TERVEYDENHUOLLON SEKÄ EHKÄISEVÄN SUUN TERVEYDENHUOLLON TOIMINTAOHJELMA	9
3.2 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTO	9
3.3 LASTENSUOJELU	11
4 LASTEN JA NUORTEN OIKEUS OSALLISTUA JA VAIKUTTAA	14
5 KUMPPANUUDET.....	17
6 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT.....	19
7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI.....	24

1 TAUSTA

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (1 §). Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten tehtävä on tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja tarjota perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjata lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun palveluihin (2 §).

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskentelee useiden alojen ammattilaisia, joiden vastuita ja velvollisuuksia määrittelevät eri lait. Näissä laeissa lapsen ja nuoren ikä määritellään eri tavalla. Esimerkiksi lastensuojelulaki määrittelee lapsen alle 18-vuotiaaksi ja nuoren 18–20-vuotiaaksi. Sosiaalihuoltolaissa lapsella viitataan alle 18-vuotiaaseen ja nuorella 18–24 -vuotiaaseen. Nuorisolain mukaan nuori on alle 29-vuotias. YK määrittelee nuoriksi kaikki 15–24-vuotiaat. Tämän suunnitelman kohderyhmä ulottuu syntymättömistä vauvoista 25-vuotiaisiin nuoriin.

Lastensuojelulaki 12 § (29.12.2016/1501) velvoittaa kuntia laatimaan suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Tämä suunnitelma hyväksytään kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Lastensuojelusuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- lastensuojelun tarpeesta kunnassa, lastensuojeluun varattavista voimavaroista, lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava, miten kunnan alueella sijaitsevissa oppilaitoksissa opiskeluhoito toteutuu.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoitus on tukea toimintaa, jossa lapsi tai nuori on keskiössä. Lapsen, nuoren ja perheen tarvitsema apu muodostuu usein eri toimijoiden ja ammattilaisten palveluista. Keskeistä on huomioida myös arkiympäristön ja siinä olevien toimijoiden merkitys hyvinvoinnin tukemisessa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutuksessa lapsi tai nuori ja hänen perheensä on toiminnan keskiössä. Suunnitelman teot tähtäävät siihen, että toimintaa suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan yhdessä lasten, nuorten, vanhempien ja huoltajien sekä muiden toimijoiden kanssa.

Vantaan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu poikkihallinnollisessa työryhmässä, johon kuuluivat:

Cantell-Forsbom Anna, puheenjohtaja (perhepalvelujen johtaja, sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala)
Günther Katja (työpajatoiminnan päällikkö, sivistystoimen toimiala)
Harakka Tuija (johtava koulupsykologi, sivistystoimen toimiala)
Marila-Penttinen Leena (erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala)
Paavonheimo Ritva (erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala)
Ristimäki Tia (lasten ja nuorten palvelujen koordinaattori, sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveyshuollon toimialat)
Tasanko Pia (vuorovaikutusasiantuntija, maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala)
Tuominen Meija (suunnittelija, konserni- ja asukaspalveluiden toimiala)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu sen tekemisen aikana toteutetut toimialoille suunnatut työpajat, lapsiraati, nuorisovaltuuston tapaaminen sekä järjestökysely. Suunnitelmassa on hyödynnetty myös Vantaan aikaisempaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa Hyivistä sekä suunnitelman työstämisen aikana meneillään olevan Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman suuntaviivoja.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Lape) on yksi hallituksen kärkihankkeista. Muutosohjelman tavoitteena on luoda lapselle ja nuorelle suotuisa kasvu- ja oppimisympäristö sekä tukea perheen hyvinvointia. Vantaa on mukana ohjelmaa toteuttavassa Lapsen paras – yhdessä enemmän -osahankkeessa, jossa pääkaupunkiseudun kunnat, HUS sekä joukko alueen järjestöjä ja korkeakouluja kehittää lasten ja perheiden palveluja. Muutosohjelman sisältöalueita ovat muun muassa perhekeskustoiminnan, opiskeluhuollon ja erityispalveluiden kuten lastensuojelun kehittäminen. Lape-muutosohjelman kaikessa toiminnassa painotetaan moniammatillisuutta, lasten, nuorten ja perheiden näkökulman huomioimista ja heidän ottamistaan mukaan palvelujen uudistamiseen.

2 VANTAALAISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI

Vantaan väestön ikärakenne on suhteellisen nuori. Monikulttuurisuus näkyy erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa, sillä 0–15-vuotiaista 20,7 prosenttia ja 16–29-vuotiaista 19,8 prosenttia on vieraskielisiä. Ruotsinkielisen väestön osuus 0–17-vuotiaista on 2,5 prosenttia.

Suuri osa vantaalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin. Alakoululaiset kokevat oman terveytensä paremmaksi kuin heitä vanhemmat lapset ja nuoret. Huolestuttavaa kouluterveystuloksissa on se, että aiempaa useampi nuori kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi ja että noin joka kolmas heistä on ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana.

Vantaalaisten nuorten elintavat ovat muuttuneet aiempaa terveellisemmiksi. Tästä huolimatta lasten ja nuorten liikkuminen vähenee merkittävästi iän myötä ja nuorissa ylipainoisten osuus on nousut. Päihteiden osalta tilanne on aiempaa parempi alkoholin käytön suhteen. Yhä useampi nuori ei käytä ollenkaan alkoholia. Myös nuorten tupakointi ja humalahakuinen juominen ovat vähentyneet. Nuuskan käyttö on sen sijaan lisääntynyt peruskoululaisten ja ammattioppilaitosten opiskelijoiden keskuudessa.

Valtaosa koululaisista ja opiskelijoista pitää koulunkäynnistä. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat pitävät opiskelusta aikaisempaa enemmän, viimeisten kouluterveyskyselytulosten mukaan enemmän kuin lukiolaiset. He kokevat myös lukiolaisia vähemmän koulu-uupumusta. Koulukiusaaminen on pysynyt suunnilleen samalla tasolla kuin aikaisemmin; ammatillisissa oppilaitoksissa on tapahtunut jonkin verran muutosta parempaan suuntaan. Koulussa tai vapaa-ajalla koettu syrjivä kiusaaminen on yleisintä yläkoulussa, minkä jälkeen se vähenee merkittävästi.

Nuorisotyöttömyys on laskenut. Silti moni nuori kamppailee löytääkseen paikkansa yhteiskunnassa. Esimerkiksi toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien nuorten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on kasvanut. Lisäksi pitkäaikaisen toimeentulotuen saaminen on nuorten kohdalla yleisempää kuin muissa suurissa kaupungeissa.

Lapsiperheiden köyhyys on riski lasten hyvinvoinnille ja kehitykselle. Vantaalla ilmenee lapsiperheköyhyyteen viittaavia tekijöitä: toimeentulotukea saavien lapsiperheiden osuus väestöstä on kasvanut ja viimeisimmän kouluterveyskyselyn mukaan noin kolmannes nuorista arvioi, että perheen taloudellinen tilanne on kohtalainen tai huono. Lisäksi toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden yksinhuoltajakotitalouksien suhteellinen määrä toimeentulotukea saaneista kotitalouksista on kasvanut.

Hyvinvointierot ovat suuria eri ryhmien välillä. Esimerkiksi ulkomailla syntyneillä, toimintarajoitteilla tai kodin ulkopuolelle sijoitetuilla nuorilla on huomattavasti enemmän hyvinvoinnin haasteita kuin muilla nuorilla. Huolestuttavaa on esimerkiksi se, että maahanmuuttajanuorista (15–29 v.) lähes joka viidennen voidaan arvioida olevan syrjäytymisvaarassa. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista löytyy enemmän tietoa monikulttuurisuussuunnitelmasta.

Kuva 1. tietoa vantaalaisista lapsista ja nuorista sekä heidän hyvinvoinnistaan

Lisätietoa vantaalaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista:

- *Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyn sähköinen tulospalvelu* (www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia)
- *Kouluterveyskyselyn Vantaan kaupungin tulokset* (www.vantaa.fi/hyvinvointityo)
- *Vantaan sosiaalisen raportoinnin pilotti*
 - *Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön rajapinnat – sosiaalisen raportoinnin pilotti* ([www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/julkaisut/sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala](http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/julkaisut/sosiaali-ja_terveydenhuollon_toimiala))
 - *Vantaan perhepalveluissa Sosiaalinen raportointi – prosessi ja kokemukset* ([www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/julkaisut/sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala](http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/julkaisut/sosiaali-ja_terveydenhuollon_toimiala))
- *Vantaan hyvinvointikatsaus 2017* (www.vantaa.fi/hyvinvointityo)
- *Tietoa vantaalaisten ja suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista*
 - *Hyvinvointikompassi* (www.hyvinvointikompassi.fi)
 - *Terveytemme.fi* (www.terveytemme.fi)
 - *Sotkanet* (www.sotkanet.fi)

3 LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut muodostuvat usean eri toimijan ja tahon, kuten vapaa-ajan palveluiden varhaiskasvatukseen, opetuksen, sosiaali- ja terveyspalveluiden ja muiden hyvinvointia tukevien palveluiden tuottamina. Palveluja tuottavat myös useat kolmannen sektorin toimijat ja yritykset. Toimijoiden välinen yhteistyö on keskeinen edellytys lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja tukemiseksi. Vantaalla toimii useita moniammatillisia työryhmiä ja tiimejä, ja käytössä on myös verkostotyön menetelmiä asiakastyön tueksi.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja voidaan ryhmitellä esimerkiksi kaikille suunnattuihin peruspalveluihin, kohdennetun tuen sekä vaativan ja erityistason palveluihin. Peruspalveluissa kuten äitiys- ja lastenneuvoloissa, varhaiskasvatuksessa sekä vapaa-ajanpalveluissa tuetaan lasten ja nuorten kehitystä ja hyvinvointia sekä vanhemmuutta muun muassa tunnistamalla erilaiset terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat riskitekijät ajoissa. Palvelujen painopisteen tulee olla varhaisessa tukemisessa. Varhaisen tuen tavoitteena on lapsen ja perheen elämänhallinnan ja voimavarojen säilyttäminen ja vahvistuminen.

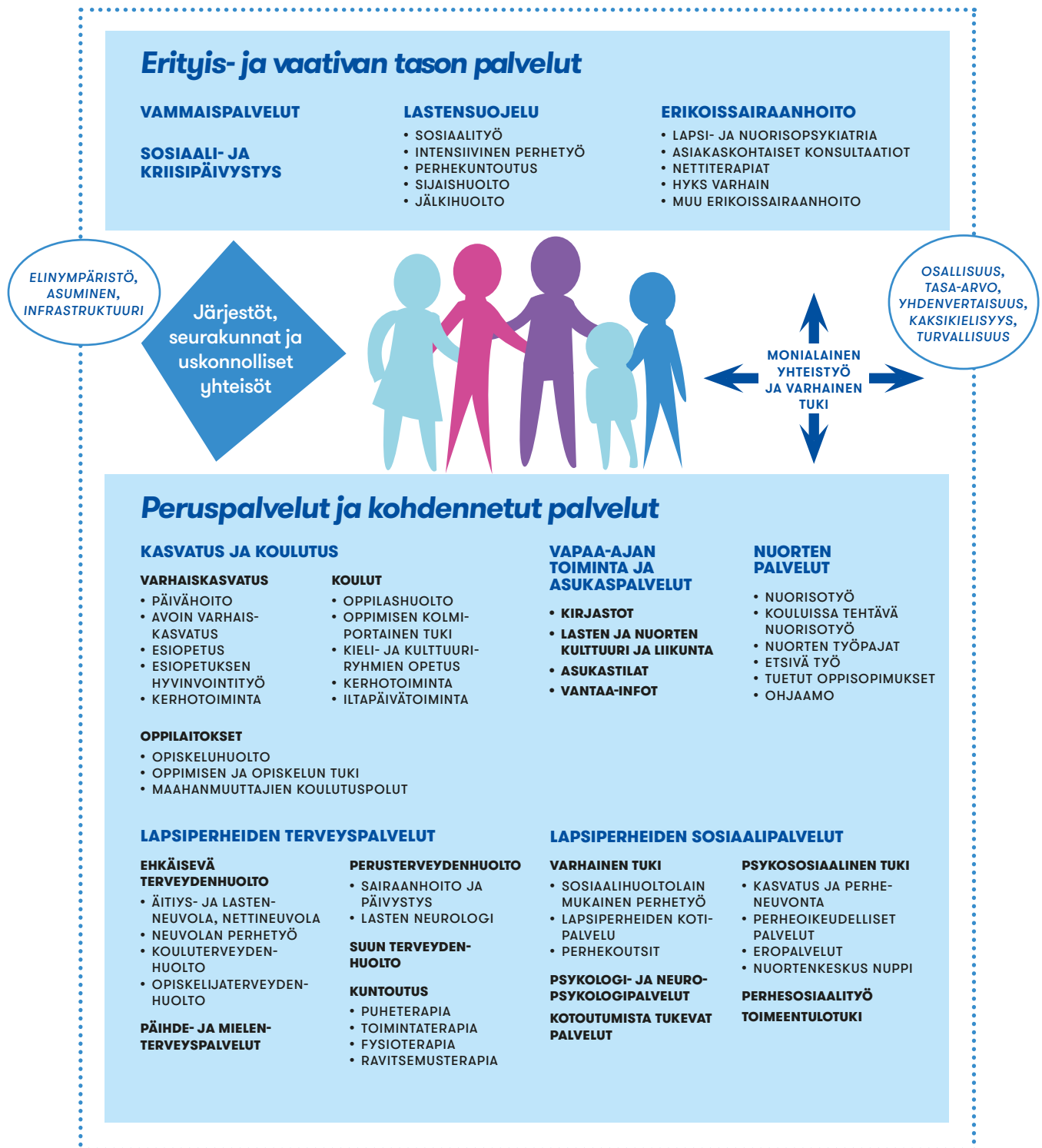
Varhaiskasvatus on merkittävä peruspalvelu sekä tärkeä osa monen lapsen ja perheen elämää. Vantaalaisista lapsista 77,7 % osallistuu varhaiskasvatukseen (tilanne syyskuussa 2017). Varhaiskasvatuksella vahvistetaan koulutuksellista ja yhteiskunnallista tasa-arvoa ja elinikäistä oppimista. Varhaiskasvatus luo perustaa, jolle lapsen hyvinvointi, kehitys ja oppimispolku rakentuvat.

Erityisen ja vaativan tason palvelut, kuten lastensuojelu, lasten ja nuorten psykiatriset palvelut sekä vammaispalvelut, on suunnattu vaikeissa elämäntilanteissa oleville lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Palvelut tulee sovittaa yhteen niin, että lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen avun ja tuen sitä tarvitessaan.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttaa myös turvallinen ja laadukas elinympäristö. Hyvä yhdyskuntasuunnittelu tukee ja edistää sosiaalisten kontaktien syntymistä ja mahdollistaa perheille monipuoliset edellytykset yhdessä elämiseen, kokemiseen ja toimimiseen.

Lasten ja nuorten palvelut suunnitellaan kaikille kuntalaisille sopiviksi. Niiden läpileikkaavia teemoja ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, monikulttuurisuus, kaksikielisyys, osallisuus ja turvallisuus. Tämä tarkoittaa, että vuorovaikutuksessa kuntalaisten kanssa huomioidaan sukupuolen, kielen ja kulttuurin merkitys asiakkaan elämässä sekä palvelujen kehittämisessä ja käyttömahdollisuuksissa. Ruotsinkieliselle väestölle turvataan lasten ja nuorten perustuslailliset palvelut. Kaupungin kaikki toimijat edistävät lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia, myös niiden perheiden, joissa on esimerkiksi vammaisia perheenjäseniä. Näiden perheiden kanssa työskenneltäessä toiminnan tavoitteena on edistää yhdenvertaisuuden toteutumista eli poistaa haittoja, jotka rajoittavat esimerkiksi vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksia ja osallistumista. Turvallisuus on tärkeä osa hyvinvointia. Turvallisuuden edistämisestä laaditaan Vantaalla oma toimenpidesuunnitelmansa.

LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT VANTAALLA

Kuva 2. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut Vantaalla.

3.1 ENNALTAEHKÄISEVÄN TERVEYDENHUOLLON SEKÄ EHKÄISEVÄN SUUN TERVEYDENHUOLLON TOIMINTAOHJELMA

Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto ja suun terveydenhuolto ovat merkittäviä lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä ja tukevia palveluja. Kunnassa laaditaan valtuustokausittain yhteinen toimintaohjelma yllä mainituille toiminnoille yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen sekä sivistystoimen kanssa (www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/julkaisut/sosiaali-ja_terveydenhuollon_toimintaohjelma). Toimintaohjelman tarkoituksena on tukea eri hallinnonalojen yhteistyötä lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä.

Toimintaohjelmassa kuvataan

- toiminnan johtaminen, vastuuhenkilöt ja henkilöstövoimavarat
- toiminnan sisältö ja menettelytavat
- moniammatilliset toimintamallit ja paikalliset hoitoketjut
- toiminnan kehittämistarpeet ja suunnitelmat.

Toimintaohjelma (EETH Toimintaohjelma 2018–2021) on osa kunnassa valtuustokausittain laadittavaa laajempaa toiminta- ja taloussuunnitelmaa ja sen toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa kunnan kansanterveystyöstä vastaaville luottamuselimille. Toimintaohjelma päivitetään Vantaalla valtuustokausittain lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman yhteydessä.

3.2 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTO

Esiopetuksen hyvinvointityö

Esiopetuksen hyvinvointityö (oppilashuolto) on lasten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen hyvinvointityöhön kuuluu:

- ennaltaehkäisevä yhteisöllinen hyvinvointityö, joka sisältää esiopetusyhteisön hyvinvointia tukevaa työtä erilaisin menetelmin
- yksilökohtainen hyvinvointityö, joka sisältää neuvolan terveydenhoitopalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä tarvittaessa lasta varten koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän palvelut.

Hyvinvointityön tavoitteena on luoda esiopetukseen terveellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö. Tehtävänä on edistää koko yhteisön hyvinvointia sekä vahvistaa ja tukea yhteisöllistä toimintakulttuuria. Hyvin toimivassa yhteisössä vallitsee luottamuksen ja turvallisuuden ilmapiiri. Esiopetusryhmän ja esiopetukseen osallistuvan lapsen on mahdollista saada oppilashuollollisia palveluita esiopetuksen psykologilta, kuraattorilta tai molemmilta. Päiväkodin oppilashuoltotyötä johtaa päiväkodin johtaja. Keskeistä esiopetuksen hyvinvointityössä on lapsen eheän oppimispolun turvaaminen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kiinteällä yhteistyöllä.

Esiopetuksen hyvinvointityö (www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/esiopetus/lapsi_esiopetuksessa/hyvinvointi_ja_terveys).

Koululaisen hyvinvointi ja terveys

Oppilashuolto tukee lasten oppimista ja hyvinvointia sekä edistää kodin ja koulun yhteistyötä. Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset huolehtivat oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaan kouluhyvinvointiin vaikuttavat kouluympäristön turvallisuus ja terveys sekä riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Hyvinvointityö on oppilaan kohtaamista, kannustamista, auttamista ja oppilaan osallisuuden vahvistamista.

Oppilashuoltotyön tavoitteena on toimia ennaltaehkäisevästi ja puuttua varhain oppilaan mahdollisiin koulunkäynnin vaikeuksiin sekä tarvittaessa ohjata oppilas koulun ulkopuolisille auttajille. Oppilashuolto tukee myös koko koulu yhteisön hyvinvointia. Jokaisessa koulussa työskentelee opetushenkilöstön lisäksi koulupsykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Lisäksi koululaisille kuuluu hammashoito sekä koululääkärin palvelut. Myös kouluruokailu on osa oppilaan hyvinvointia. Oppilaalla on oikeus oppilashuoltoon koko perusopetuksen ajan. Koulun oppilashuoltotyötä johtaa koulun rehtori.

Koululaisen hyvinvointi ja terveys (www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ ja_koulutus/perusopetus/koululaisen_hyvinvointi_ ja_ terveys).

Tukea opiskeluun ja hyvinvointiin lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa

Vantaan lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa edistetään opiskelijoiden hyvinvointia sekä yhteisön että yksilön tasolla. Opiskeluhoitopalveluiden asiantuntijat tukevat opiskelijoita erilaisissa pulmissa ja kysymyksissä. Vantaan lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoilla on käytettävissä muun muassa psykologien, kuraattoreiden ja opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä.

Tukea opiskeluun ja hyvinvointiin lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa (www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/lukiot_ja_ammattillinen_koulutus/tukea_opiskeluun_ja_hyvinvointiin).

3.3 LASTENSUOJELU

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun (www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lastensuojelu) palvelukokonaisuuteen kuuluvat avohuollon sosiaalityö, sijaishuollon sosiaalityö (myös jälkihuolto), lastensuojelun tukipalvelut, Kuuselan perhekuntoutuskeskus sekä Tammirinteen ja Viertolan vastaanottokodit.

Vantaalla lastensuojeluilmoitusten vastaanotto (www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lastensuojelu/lastensuojeluilmoitus) on keskitetty virka-aikaisen lastensuojelupäivystyksen tiimiin. Lastensuojeluilmoituksen tai sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tuen tarpeen arvioimiseksi voi tehdä myös Uusien asiakkaiden palvelut -yksikköön. Virka-ajan ulkopuolella lastensuojeluilmoitukset vastaanotetaan keskitetysti Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksessä (www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/terveyspalvelut/ensiapu_ja_paivystys/sosiaali-ja_kriisipaivystys).

Kun lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus, selvitetään lastensuojelun tarve (www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lastensuojelu/lastensuojelutarpeen_selvitys). Lastensuojelutarpeen selvitykset ja sosiaalihuoltolain mukaiset palvelutarpeen arvioinnit tehdään Vantaalla Uusien asiakkaiden palvelut -yksikössä. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkaat ohjataan tarpeenmukaisiin palveluihin. Suunnitelmalliseen sosiaalityöhön ohjautuvat pidempiaikaisia tukea tarvitsevat asiakkaat.

Lastensuojelun Itä- ja Länsi-Vantaan toimintayksiköihin on keskitetty lastensuojelun avohuollon suunnitelmallinen sosiaalityö. Lastensuojelun tukiyksikön toimintaan sisältyvät kaikki lastensuojelun asiakasperheiden kotiin vietävät sosiaaliohjauksen palvelut: kiireellinen perhetilanteen selvitys, nuorten intensiiviyö, tehostettu perhetyö sekä nuorten jälkihuollon sosiaaliohjaus.

Vantaalla toimii kaksi omaa lasten sijaishuollon toimintayksikköä: Tammirinteen ja Viertolan vastaanottokodit ([www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/lapsiperheiden palvelut/lastensuojelu/lasten vastaanottokodit](http://www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/lapsiperheiden palvelut/lastensuojelu/lasten_vastaanottokodit)). Oma sijaishuollon palvelutuotantoa täydennetään ostopalveluilla joko laitos- tai perhehoitopaikkoina.

Sijasiperheeseen sijoittaminen on aina ensisijaisena vaihtoehtona kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille. Vantaalla pitkäaikaiset sijoitukset perhehoitoon ovat lisääntyneet merkittävästi, ja sijasiperheiden rekrytointiin on osoitettu resursseja. Lähivuosien tavoitteena on lisätä perhehoitoa niin, että 60 % pitkäaikaisista sijoituksista toteutuu perhehoidossa. Kriisitilanteita varten Vantaalla on myös vastaanottoperhetoimintaa.

Vantaan nuorten jälkihuoltokeskus ([www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/lapsiperheiden palvelut/lastensuojelu/tukea sijoituksen jälkeen](http://www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/lapsiperheiden palvelut/lastensuojelu/tukea_sijoituksen_jalkeen)) tarjoaa monipuolista tukea sijasiperheistä ja laitoksista itsenäistyville 16–20-vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen.

Kuuselan perhekuntoutuskeskus (www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/lapsiperheiden palvelut/lastensuojelu/perhekuntoutus) tarjoaa ympärivuorokautista perhekuntoutusta perhetilanteen selvitystyöskentelyä varten vantaalaisille perheille, jotka ovat lastensuojelun asiakkaana.

Lastensuojelun voimavarat ja asiakasmäärät

Lastensuojeluun varattavat resurssit päätetään vuosittain Vantaan kaupungin taloussuunnitelmas- sa. Käyttösuunnitelmassa lastensuojeluun varattu resurssi vuodelle 2018 on 54,4 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä lastensuojelussa on yhteensä 301. Lastensuojelulle suoraan kohdennettujen re- surssien lisäksi lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tuetaan monin tavoin kaupungin toiminnas- sa ja palveluissa.

Lasta ja lapsen perhettä pyritään aina ensisijaisesti tukemaan perus- ja sosiaalihuoltolain mukaisis- sa palveluissa. Lastensuojelun tukitoimet alkavat, kun palvelutarpeen arvioinnissa on todettu lasten- suojelun tarve.

Vantaalla lastensuojeluilmoitusten määrät ovat olleet jatkuvassa kasvussa (ks. taulukko 1). Avohuol- lon tukitoimien kohteena on vuoden 2017 aikana ollut 7,5 % vastaavan ikäisestä (0–17-v.) väestös- tä (Väestölaskennan epävirallinen ennakkotieto 1/2018). Uuden sosiaalihuoltolain tultua voimaan 1.4.2015 asiakasmäärät ovat laskeneet. Sosiaalihuoltolain nojalla tuotettavat palvelut ovat vaikutta- neet siihen, että osa aiemmin lastensuojelun asiakkaina olleista on nyt saanut palvelunsa sosiaali- huoltolain mukaisista palveluista.

Huostaan otettujen lasten määrä on viime vuosina ollut kasvava ja vuonna 2017 huostaanottopäätös tehtiin jo 108 eri lapselle. Kiireellisten sijoitusten määrä on myös lisääntynyt: vuonna 2016 kiireellis- si sijoitettujen lasten määrä oli 155, kun vuonna 2017 määrä oli jo 234. Vastaavasti avohuollon sijoit- tukset ovat vuoden takaisesta vähentyneet. Sijoitettuna olleista lapsista korostuvat nuorten ikäluo- kat (7–12-vuotiaiden ja 13–15-vuotiaiden ikäluokat).

Vuonna 2017 lastensuojelun kaikissa palveluissa (avo-, sijais- ja jälkihuolto) oli 3666 alle 18-vuotiasta asiakasta, joka on 8 % Vantaan vastaavan ikäisestä väestöstä (Väestölaskennan epävirallinen en- nakkotieto 1/2018).

Vuoden aikana	2013	2014	2015	2016	2017
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä	7743	7435	8097	8207	9534
Eri lapset, joista tehty lastensuojeluilmoitus	4150	4005	4394	4392	4724
Lastensuojelun avohuollon asiakkaana olleet lapset (0–17v.)	4832	4666	4083	3345	3533
Kiireellisesti sijoitetut lapset	247	215	187	155	234
Uudet huostaan otetut lapset	89	71	84	86	108
Avohuollon sijoitukset	159	128	149	231	191
Sijoitettuna olleet lapset	772	779	757	754	815
joista perhehoitoon sijoitettuna (sijaisperhe tai perhekoti)	308	362	366	374	394

Taulukko 1. Lastensuojelun asiakasmääriä Vantaalla vuosina 2013–2017.

Vantaan lastensuojelun kehittämistoimenpiteet

Uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014, voimaan 1.4.2015) myötä sosiaalipalvelujen painopiste on siirtynyt korjaavista erityispalveluista ennaltaehkäisevien yleisten palvelujen suuntaan. Uuden sosiaalihuoltolain perusteella lapsella ja hänen perheellään on vahva oikeus ehkäisevien palvelujen saamiseen ilman lastensuojelun asiakkuutta. Vantaan kaupungin tavoitteena on lastensuojeluasiakkuuksien vähentäminen. Tavoitteena on siirtää palvelujen painopistettä korjaavista palveluista varhaisemman tuen palveluihin.

Vantaan kaupungin lastensuojelua kehitetään aktiivisesti. Sosiaali- ja terveyslautakunta on päättänyt lastensuojelua koskevista kehittämistoimenpiteistä ja tarvittavista lisäresursseista marraskuussa 2017. Toimenpiteitä ovat muun muassa lastensuojelun henkilöstöresurssin lisääminen, henkilöstöetuuksien ja kannustavan palkkauksen kokonaisuuden edistäminen sekä sosiaalityöntekijöiden osaamisen ja työhyvinvoinnin tukeminen. Lastensuojelun sosiaalityötä vahvistetaan ottamalla käyttöön systemmisen sosiaalityön malli. Toimintamallissa lastensuojelun sosiaalityötä kehitetään monitoimijaiseksi, ja ammattilaisten osaamista vahvistetaan suhdeperustaisen sosiaalityön suuntaan. Toimenpiteet tehdään yhteistyössä henkilöstön kanssa ja niistä raportoidaan lautakunnalle kuukausittain.

Vantaan lastensuojelu osallistuu myös Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaan kehittämällä erityis- ja vaativan tason toimintaa sekä palvelujen integraatiota. Lape-muutosohjelmassa tavoitellaan valtakunnallisesti yhtenäisiä lastensuojelukäytäntöjä.

4 LASTEN JA NUORTEN OIKEUS OSALLISTUA JA VAIKUTTAA

Lainsäädäntö velvoittaa viranomaisia tarjoamaan lapsille ja nuorille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Lasten ja nuorten osallisuudesta säädetään muun muassa perustuslaissa, kuntalaissa, nuorisolaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, laissa ammatillisesta koulutuksesta ja lastensuojelulaissa. Myös YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artikla korostaa lapsen oikeutta osallistua. Se takaa jokaiselle lapselle, joka kykenee muodostamaan näkemyksensä, oikeuden ilmaista ne vapaasti kaikissa häntä koskevissa asioissa ja oikeuden saada oman näkemyksensä huomioon otetuksi. Osallisuudella ja osallisuuden kokemuksella on tärkeä merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot voivat toimia lapsen tai nuoren suojaavina tekijöinä myös silloin, kun hänen elämässään on hyvinvointia uhkaavia tekijöitä.

Mitä osallisuus ja vaikuttaminen ovat?

Osallisuus on sitä, että lapsi ja nuori voi toimia osana jotakin ja ennen kaikkea kokea olevansa osa jotakin. Vaikuttamisella tarkoitetaan mielipiteiden ja ideoiden esille tuomista, asioiden pohtimista ja niistä keskustelemista, päätösten tekemistä, toimimista sekä toiminnan arvioimista ja kehittämistä.

Lasten ja nuorten osallisuus ja sen huomioiminen on ennen kaikkea asenne ja tapa tehdä työtä. Se toteutuu parhaiten arjen aidoissa kohtaamis- ja vuorovaikutustilanteissa. Vantaalla lapset ja nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa monin tavoin.

Esimerkkejä lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista

Lasten ja nuorten oma toiminta

Lapset ja nuoret voivat toimia ja vaikuttaa, tarvittaessa tuettuna, esimerkiksi osallistumalla järjestötoimintaan, järjestämällä toimintaa ja tapahtumia, tekemällä aloitteita ja antamalla palautetta sekä esimerkiksi sosiaalisen median kautta kirjoittamalla, keskustelemalla tai jakamalla esimerkiksi kuvia ja videoita.

Vaikuttaminen palveluihin

Lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan palveluihin osallistumalla esimerkiksi käynnissä oleviin palvelumuotoiluhankkeisiin, keskustelutilaisuuksiin ja työpajoihin sekä vastaamalla asiakaskyselyihin. Lapset ja nuoret osallistuvat, toimivat ja vaikuttavat palvelujen arjessa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Varhaiskasvatuksessa lapset osallistuvat ja vaikuttavat laatimalla yhdessä sääntöjä, tekemällä pieniä arjen askareita ja tehtäviä sekä suunnittelemalla ja toteuttamalla toimintaa ja oppimisympäristöjä esimerkiksi leikki- ja toimintataulujen ja -korttien, teemaryhmien ja lasten kokousten avulla. Erilaiset lastenkokoukset, äänestykset ja esimerkiksi ryhmän sääntöjen yhteinen sopiminen edistävät lasten mahdollisuuksia vaikuttaa oman ryhmänsä asioihin ja tekevät lasten vaikutusmahdollisuudet näkyviksi. Lapset osallistuvat oppimisympäristön ja ryhmän toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Jokaisessa lapsiryhmässä kehitetään ryhmälle sopivia tapoja osallistua ja vaikuttaa.
- Kouluissa ja oppilaitoksissa oppilaat ja opiskelijat pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan muun muassa oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnassa, tukioppilas- ja vertaissovittelemis-toiminnassa, Liikkuvan koulun toiminnassa sekä erilaisissa teemaryhmissä (muun muassa ruokaraadit ja ympäristöryhmät).
- Vapaa-ajalla lapset ja nuoret pääsevät osallistumaan olemalla mukana muun muassa taidehankkeiden, Sporttia kaikille -toiminnan, kerhojen ja ryhmien, työpajojen sekä esitysten, näyttelyjen ja tapahtumien järjestämisessä.
- Nuoret ovat laajasti mukana oman asuinalueensa suunnittelussa ja toteutuksessa (esimerkiksi uudet ja peruskorjattavat rakennukset sekä viheraluerakentaminen). Lisäksi nuoret arvioivat toimintaa ja vaikuttavat siten muun muassa nuorisotilojen ja nuorten työpajojen sisältöön. Nuoret voivat hakea toimintarahaa omien projektien toteuttamiseen, ja nuorisovaltuusto toimii nuorten äänenä nuoria koskevissa asioissa. Nuorisotiloilla toimii nuorten omia toimintaryhmiä. Nuorisotyössä hyödynnetään osallistavaa budjetointia.
- Sosiaalipalveluissa lapsen ja nuoren mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omien asioiden käsittelyyn ikätason mukaisesti on keskeistä. Osallisuudella on merkitystä muun muassa lapsen ja nuoren identiteetin sekä palvelujen vaikuttavuuden kannalta. Palveluissa tulee toimia lainsäädännön mukaisesti. Esimerkiksi lastensuojelulaki määrittää tarkasti, milloin lasta ja nuorta tulee kuulla ja tavata. Lastensuojelussa kehitetään jatkuvasti lasten ja nuorten osallisuutta: esimerkiksi käytössä oleva toimintakyky mittari vahvistaa lapsen osallisuutta oman asiansa käsittelyyn. Lastensuojelulaitoksissa lapset ja nuoret voivat vaikuttaa asioihin ja tuoda esille omia mielipiteitään muun muassa viikottaisissa kokouksissa.

Vaikuttaminen elinympäristöön

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta myös lähiympäristön viihtyvyydellä on tärkeä merkitys. Vantaalla tavoitteena on, että lapset ja nuoret saavat vuosittain mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöön esimerkiksi erilaisten projektien kautta. Lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia synnytetään muun muassa Lapset ja nuoret ympäristönsä rakentajina -yhteistyömallin avulla. Projekteja voi syntyä myös lasten ja nuorten tai heidän kanssaan toimivien aikuisten aloitteesta.

Vaikuttaminen kaupungin päätöksentekoon

Kaupungin päätöksentekoon lapset ja nuoret voivat vaikuttaa muun muassa nuorisovaltuuston kautta. Nuorisovaltuusto on 13–18-vuotiaiden nuorten vaikuttajaryhmä, johon vaalitaan vaaleilla kahdeksi vuodeksi kerrallaan 20 varsinaista jäsentä ja 10 varajäsentä. Kaikilla 13–18-vuotiailla vantaalaisilla on oikeus asettua ehdolle ja äänestää vaaleissa. Nuorisovaltuusto toimii nuorten edunvalvojana ja nostaa esille nuorille tärkeitä asioita.

Vantaan nuorisovaltuusto 2018–2019.

Vaikuttaja-päivä

Vantaalla vietetään vuosittain myös lasten ja nuorten Vaikuttaja-päivää. Vaikuttaja-päivässä lapset ja nuoret tuovat päättäjien ja työntekijöiden tietoon itselleen merkityksellisiä asioita kysymyksillä, ehdotuksilla ja aloitteilla. Vaikuttaja-päivä koskee yhdenvertaisesti kaikkia vantaalaisia 7–18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Myös esikouluikäiset tuovat omat terveisensä päivään.

Lisätietoja:

- www.sivistysvanta.fi/nuortenvantaa/artikkelit/vaikuta.html
- www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/osallistu_ja_vaikuta/aloitteet_ja_palautteet
- www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen_kehittaminen/palvelujen_kehittaminen
- www.vantaa.fi/lapsetjanuoretymparistonsarakentajina
- www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/

5 KUMPPANUUDET

Vantaan kaupungin toimijat ovat solmineet yksin ja yhdessä kumppanuuksia useiden kaupungin ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kumppanuuksien myötä kaupungin toimijoiden asiantuntijuus ja osaaminen monipuolistuvat ja lapsille ja nuorille saadaan parasta mahdollista tukea niin hyvin hetkiin kuin mahdollisiin ongelmiinkin. Ohessa esimerkkejä erilaisista Vantaan kaupungin kumppanuuksista.

Liikuntajärjestöt luovat kaikenikäisille monipuoliset mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen sekä harraste- että kilpailumielessä ja sekä yksilö- että joukkueperustalta. Vantaalla toimivia liikuntaseuroja on 220 ja harrastettavia lajeja noin 70. (www.vantaa.fi/vapaa-aika/liikunta/palvelut_seuroille/vantaalaisia_urheiluseuroja).

Taidekasvatusta annetaan musiikissa, sanataiteessa, tanssissa, esittävässä taiteissa (sirkustaide ja teatteritaide) sekä visuaalisissa taiteissa (arkkitehtuuri, kuvataide ja käsityö). 21 oppilaitosta tai yhdistystä järjestää kaupungissa taiteen perusopetusta. Lisäksi Vantaalla on kymmeniä yhdistyksiä (www.vantaa.fi/vapaa-aika/kulttuuri/kulttuuria_vantaalla/kulttuuriyhdistykset), jotka järjestävät taide- ja kulttuuritoimintaa myös lapsille ja nuorille.

Nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöt tarjoavat lapsille ja nuorille monipuolista toimintaa omien periaatteidensa ja arvojensa mukaisesti. Pelkästään Vantaan vapaa-ajan lautakunnan avustusten piirissä on lähes 60 rekisteröityä järjestöä. Esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöt järjestävät toimintaa lapsille ja nuorille. Järjestöt tarjoavat aktiivisen toiminnan lisäksi kanavan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja ovat siten merkittävä oheiskasvattaja koulun ja kodin rinnalla.

Maahanmuuttajajärjestöt järjestävät eri kielillä kotoutumista tukevaa toimintaa läksykerhoista liikuntakerhoihin lapsille ja nuorille. Sen lisäksi jotkut niistä tekevät syrjäytymistä ehkäisevää etsivää nuorisotyötä.

Vammaisjärjestöt sekä niiden alueyhdistykset järjestävät erilaista toimintaa perheille, muun muassa vertaistapaamisia, ensitietokursseja sekä yhteisiä tapahtumia. Kussakin vammaisjärjestössä on runsaasti järjestön omaan vamma ryhmään keskittyntä ajankohtaista tietoa sekä erityisasiantuntijuutta.

VANVARY ry on Vantaan Vanhempainyhdistysten alueyhdistys (www.vanvary.fi), joka toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa. Vanvary järjestää yhteisiä tapaamisia sekä keskustelu- ja koulutustilaisuuksia ja tiedottaa vanhempainyhdistysten ja kattojärjestön toiminnasta. Yhdistys tekee esityksiä ja aloitteita sekä ottaa yhteyttä viranomaisiin tarpeellisten uudistusten aikaansaamiseksi.

Seurakunnilla ja uskonnollisilla yhteisöillä on monenlaista toimintaa. Esimerkiksi evankelisluterilaisten seurakuntien perhekerhot ja -kahvilat on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heitä kotona hoitaville vanhemmille tai hoitajille. Toiminta on kaikille avointa. Avointa toimintaa perheille ovat myös erilaiset perhetapahtumat, kasvattajaillat, luennot, leirit, retket, kirpputorit, perhemessut ja -jumalanpalvelukset.

SPR:n Nuorten turvatalo (www.punainenristi.fi/toimipisteet/nuorten-turvatalo-vantaa) on monin tavoin nuorten ja heidän perheidensä tukena. Sieltä voi saada keskustelu- ja kriisiapua. Nuorten turvatalo järjestää myös ystävä- ja ryhmätoimintaa.

Vantaan turvakoti (www.vantaanturvakoti.fi) auttaa lähisuhdeväkivallan osapuolia ja toimii lähisuhdeväkivallan asiantuntijana erilaisissa verkostoissa. Työn lähtökohtana on lapsen edun turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Väkivalta on haitallista perheen kaikille jäsenille: väkivallan uhrille, käyttäjälle ja todistajalle.

Poliisin ennalta ehkäisevä toiminta on poliisin, sidosryhmien ja kansalaisten yhteistyötä turvallisuuden luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Tavoitteena on ennaltaehkäistä rikollisuutta ja järjestyshäiriöitä. Yhteistyö koulujen kanssa sekä varhainen puuttuminen lasten ja nuorten rikoksiin ovat ennalta ehkäisevän toiminnan tärkeitä teemoja. Itä-Uudenmaan poliisilaitos toteuttaa ennalta estävää toimintaa kaikissa toimialueensa kunnissa, myös Vantaalla (www.poliisi.fi/itauusimaa/lahipoliisit).

Vantaan järjestörinki on vantaalaisten yhdistysten etujärjestö ja yhteistyöelin, johon kuuluu yli 65 yhdistystä. Vantaan järjestörinki toimii Kansalaistoiminnan keskus Leinikissä. Lisätietoja osoitteista www.leinikki.net ja www.leinikki.net/vantaan-jarjestorinki-ry.

6 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT

Vantaan nuorisovaltuuston ehdotuksia suunnitelman tekojen toteutumiseksi

Liikunnallinen elämäntapa ja liikunnan harrastaminen lisääntyvät	Lisätään mahdollisuuksia ihmisten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle
<ul style="list-style-type: none"> • Kaikille edullinen harrastus lähellä kotia. • Laaja tarjonta erilaisia lajeja ja liikuntamuotoja. • Lisää maksuttomia vuoroja, joissa voi harrastaa helposti. • Kaupungin kuntosalit auki myös nuorille, esimerkiksi yläkouluikäisille. • Laajemmat aukioloajat, esimerkiksi ulkojäillä kopit auki ja valot päällä kello 22 saakka. • Kaikesta toiminnasta enemmän markkinointia ja tiedottamista kouluissa, sosiaalisessa mediassa ja niin edelleen. • Enemmän koulujenvälisiä turnauksia ja useampia turnauslajeja, esimerkiksi pesä- tai lentopalloa. • Koulujen yhteisiä liikunnallisia teemapäiviä ja ohjattuja virkistysretkiä luontoon. • Vantaalla voitaisiin ideoida oma peli, joka saisi nuoret liikkumaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunki voisi lisätä tilojen vapaa-ajan käyttöä, esimerkiksi kouluun voisi oppituntien jälkeen jäädä juttelemaan tai pelaamaan pingistä. • Lisää yhteistyötä koulujen ja nuorisotilojen välille. • Lisää tiloja, joissa on mahdollista vain hengaila. Esimerkiksi kauppakeskuksiin nuorille suunnattuja tiloja, joissa on lupa viettää aikaa. • Lisää tapahtumia ja aluerahaa tapahtumille, kuten Myyrmäen Taiteiden yölle. • Lisätään tietoa tiloista ja toiminnasta, kuten maksuttomista harrastuksista, esimerkiksi kouluissa tehtävillä kuulutuksilla.
Tunnistetaan apua tarvitsevat, tarjotaan kokonaisvaltaista tukea ja varmistetaan, että kukaan ei jää syrjään	Ennaltaehkäistään ja puututaan kiusaamiseen ja väkivaltaan
<ul style="list-style-type: none"> • Rento ja huumorintajuinen opettaja on helpommin lähestyttävä. Opettajaa on myös helpompi lähestyä, jos hän jää tunnin jälkeen luokkaan juttelemaan oppilaiden kanssa. • Koulussa voisi olla nimetyt opettajat, joiden kanssa voisi jutella omista asioista. Opettaja voisi myös itse aktiivisesti kysyä oppilaiden kuulumisia tai vointia. • Olisi hyvä, jos myös kaverit ja koulun aikuiset ohjaisivat tarvittaessa psykologin luo, eikä ainoa tapa olisi se, että oppilas hakee apua itse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jokaisesta luokasta tulisi kouluttaa kaksi oppilasta vertaissovittelijoiksi. • Opettajille lisää koulutusta siitä, miten puututaan joukon ulkopuolelle jättämiseen, syrjimiseen, hännämiseen ja kiusaamiseen. • Luokan ilmapiirikyselyjä pitäisi tehdä useammin kuin kerran vuodessa. Opettajien tulee käsitellä ilmapiirikyselyjen tuloksia oppilaiden kanssa ja puuttua huonoihin tuloksiin. • Opettajien pitäisi olla tarkkaavaisempia ja puuttua hanakammin kiusaamiseen. Nyt opettajat eivät puutu niin sanottuun 'hiljaiseen haukkumiseen' vaan ainoastaan näkyvään väkivaltaan.

A. Vantaalaisten terveys ja hyvinvointi vahvistuvat terveellisempien elintapojen myötä

Hyvinvointiohjelman päämäärä	Ohjelmatasoinen toimenpide	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman teko	Osallistuu toteutukseen
Liikunnallinen elämäntapa ja liikunnan harrastaminen lisääntyvät	Luodaan monipuoliset, tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet liikunnallisen elämäntavan omaksumiselle.	<p>Tehdään liikuntaa helpoksi (kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen, liikunta-apteekki-toiminta lapsiperheille, Sporttikaveri, koulujen kerhotoiminta, liikuntaläksy, mahdollisuus kokeilla uusia liikunnanmuotoja).</p> <p>Lisätään liikunnallista toimintaa lasten ja nuorten arjessa. Vakiinnutetaan Leikkien liikkumaan - ja Liikkuva koulu -toimintamallit sekä laajennetaan toiminta toiselle asteelle mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Huomioidaan erilaiset kohderyhmät ja yksilölliset tavoitteet suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.</p> <p>Vakiinnutetaan Sporttia kaikille -toiminta.</p> <p>Tiivistetään lasten ja nuorten fyysiseen aktiivisuuteen kannustavien toimijoiden yhteistyötä ja vahvistetaan koordinaatiota.</p> <p>Tehostetaan viestintää ja liikuntamahdollisuuksien markkinointia monipuolisesti eri kanavia hyödyntäen.</p> <p>Kannustetaan seuroja toteuttamaan matalan kynnyksen liikuntaa.</p>	Varhaiskasvatus Perusopetus Nuoris- ja aikuiskoulutus Ruotsinkieliset palvelut Liikuntapalvelut Kulttuuripalvelut Nuorisopalvelut Järjestöt Vantaan seurakunnat
	Vähän liikkuvia kannustetaan liikkumaan aikaisempaa enemmän.	<p>Tunnistetaan vähän liikkuvat lapset ja nuoret sekä heidän liikkumistaan rajoittavat tekijät. Huomioidaan myös erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret.</p> <p>Kannustetaan ja innostetaan kohdennetusti vähän liikkuvia lapsia, nuoria ja lapsiperheitä liikkumaan.</p>	Varhaiskasvatus Perusopetus Nuoris- ja aikuiskoulutus Ruotsinkieliset palvelut Liikuntapalvelut Nuorisopalvelut Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto

A. Vantaalaisten terveys ja hyvinvointi vahvistuvat terveellisempien elintapojen myötä

Hyvinvointiohjelman päämäärä	Ohjelmatasoinen toimenpide	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman teko	Osallistuu toteutukseen
Tupakointi ja alkoholin käyttö vähenevät	Lisätään avointa keskustelua tupakoinnista ja alkoholin käytöstä.	<p>Kehitetään puheeksi ottoa ja motivoivaa haastattelua kaikessa toiminnassa.</p> <p>Tunnistetaan ja puututaan nikotiinituotteiden ja päihteiden kokeilu- ja riskikäyttöön.</p> <p>Järjestetään tupakoinnin lopettamista tukevia ryhmiä.</p> <p>Kehitetään uusia toimintamalleja lasten ja nuorten nikotiinituotteiden ja päihteiden käytön ehkäisyyn yhteistyössä lasten, nuorten, perheiden ja kumppaneiden kanssa.</p>	<p>Perusopetus</p> <p>Nuoriso- ja aikuiskoulutus</p> <p>Ruotsinkieliset palvelut</p> <p>Nuorisopalvelut</p> <p>Ennalta ehkäisevä terveydenhuolto</p> <p>Terveysasemat</p> <p>Päihdepalvelut</p> <p>Perhepalvelut</p> <p>Järjestöt</p> <p>Vantaan seurakunnat</p>
	Tehostetaan kohdennettua ennaltaehkäisyä ja tukea tupakoinnin ja alkoholin käytön lopettamiseen.	<p>Kohdennetaan toimintaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>raskaana olevat ja heidän puolisonsa sekä neuvolaikäisten lasten vanhemmat</i> - <i>ammattillisissa oppilaitoksissa opiskelevat</i> 	<p>Nuoriso- ja aikuiskoulutus</p> <p>Nuorisopalvelut</p> <p>Ennalta ehkäisevä terveydenhuolto</p> <p>Terveysasemat</p> <p>Päihdepalvelut</p> <p>Perhepalvelut</p>

B. Hyvinvointierot vähenevät

Hyvinvointiohjelman päämäärä	Ohjelmatasoinen toimenpide	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman teko	Osallistuu toteutukseen
Alueiden väliset hyvinvointierot vähenevät	Lisätään alueellisesti kohdennettua myönteistä erityiskohtelua.	<p>Kehitetään alueellista hyvinvointitietopohjaa.</p> <p>Kohdennetaan resursseja ja toimintaa lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävään työhön saatavilla olevan aluetiedon mukaisesti.</p> <p>Vahvistetaan lapsiperheköyhyyden tunnistamista ja tuen tarjoamista kaikessa toiminnassa.</p>	<p>Varhaiskasvatus Perusopetus Nuorisopalvelut Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala Perhepalvelut Maahanmuuttajapalvelut Vantaan seurakunnat</p>
	Kehitetään alueiden viihtyisyyttä ja turvallisuutta.	<p>Varmistetaan lasten ja nuorten osallistuminen asuinalueiden suunnitteluun.</p> <p>Tehdään erillinen turvallisuuden toimenpidesuunnitelma, johon kirjataan alueellisen turvallisuustyön teot.</p>	<p>Sivistystoimen toimiala Varhaiskasvatus Nuorisopalvelut Kirjasto Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala</p>
Asukkaiden väliset hyvinvointierot vähenevät	Kehitetään harrastusmahdollisuuksia niin, että yhä useammalla on mahdollisuus harrastaa.	<p>Kartoitetaan harrastamattomuuden syitä.</p> <p>Tarjotaan jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastusmahdollisuus, erityisesti niille lapsille ja nuorille, joilla ei ole mieluista harrastusta.</p> <p>Huomioidaan erilaiset kohderyhmät ja yksilölliset tavoitteet harrastustoiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.</p> <p>Kehitetään yhteistoiminnallisesti maksuttomia ja edullisia, kaikille avoimia harrastuksia (esim. koulujen kerhotoiminta).</p> <p>Kootaan tiedot harrastusmahdollisuuksista helposti saavutettavaan muotoon.</p>	<p>Perusopetus Ruotsinkieliset palvelut Liikuntapalvelut Kulttuuripalvelut Nuorisopalvelut Kirjasto Perhepalvelut Järjestöt Vantaan seurakunnat</p>
	Lisätään mahdollisuuksia ihmisten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle.	<p>Tuetaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden omaehtoista yhteistä toimintaa (esim. naapurisuhteiden vahvistaminen, perhekeskustoiminta, vanhempainyhdistykset ja kyläjuhlat).</p> <p>Luodaan ruotsinkieliselle väestölle mahdollisuuksia kohtaamiselle ja verkostoitumiselle Svenska rum -toimintaa kehittämällä.</p> <p>Hyödynnetään järjestöjen ja seurakuntien osaamista ja tehostetaan yhteistä työtä järjestöjen ja seurakuntien kanssa.</p> <p>Lisätään vertaisfoorumeita ja -ryhmiä yhteistyössä lasten, nuorten ja lapsiperheiden, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Panostetaan ryhmistä tiedottamiseen.</p>	<p>Varhaiskasvatus Perusopetus Nuoris- ja aikuiskoulutus Ruotsinkieliset palvelut Kulttuuripalvelut Kirjasto Perhepalvelut Järjestöt Vantaan seurakunnat</p>

B. Hyvinvointierot vähenevät

Hyvinvointiohjelman päämäärä	Ohjelmatasoinen toimenpide	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman teko	Osallistuu toteutukseen
Asukkaiden väliset hyvinvointierot vähenevät	Ennaltaehkäistään ja puututaan kiusaamiseen ja väkivaltaan.	<p>Vahvistetaan sosiaalisia ja tunnetaitoja.</p> <p>Vahvistetaan kiusaamisen ennalta ehkäisyn ja puuttumisen malleja kaikessa toiminnassa.</p> <p>Lapset ja nuoret osallistuvat ja toimivat asiantuntijoina toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.</p> <p>Päivitetään lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimenpidesuunnitelma.</p>	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Perusopetus</p> <p>Ruotsinkieliset palvelut</p> <p>Nuorisopalvelut</p> <p>Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto</p> <p>Perhepalvelut</p> <p>Vantaan seurakunnat</p>
	Tunnistetaan apua tarvitsevat, tarjotaan kokonaisvaltaista tukea ja varmistetaan, että kukaan ei jää syrjään.	<p>Varmistetaan, että nuori saa tarvitsemansa avun tilanteessa, jossa hänellä ei ole opiskelu- tai työpaikkaa.</p> <p>Vahvistetaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden varhaisista tukea ja kohdennetaan tukea haavoittuvassa asemassa oleviin perheisiin.</p> <p>Vahvistetaan yhteistyörakenteita ja yhteistä työtä kunnan sisällä ja kumppaneiden kanssa.</p> <p>Otetaan mukaan lapsia, nuoria ja heidän vanhempiaan / huoltajiaan palvelujen ja toimintojen kehittämiseen. Kannustetaan erityisesti niitä lapsia ja nuoria, jotka eivät muuten osallistuisi kehittämistyöhön.</p> <p>Lisätään lasten ja nuorten näkökulman huomioimista vaikutusten ennakoarvioiteja tehtäessä.</p>	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Perusopetus</p> <p>Nuoris- ja aikuiskoulutus</p> <p>Ruotsinkieliset palvelut</p> <p>Kulttuuripalvelut</p> <p>Kirjasto</p> <p>Perhepalvelut</p> <p>Järjestöt</p> <p>Vantaan seurakunnat</p>
	Vahvistetaan vanhempien hyvinvointia ja vanhemmuutta.	<p>Muodostetaan selkeä palvelukokonaisuus vanhemmuuden ja parisuhteen sekä eroperheiden tukemiseen.</p> <p>Varmistetaan lastenhoito maahanmuuttaja-kotivanhempien suomen kielen opetuksen aikana.</p> <p>Kehitetään arjen tukipalveluita (esim. perhekummi-, tukihenkilö-, varamummi- ja naapuriäititoiminta).</p>	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Aikuisopisto</p> <p>Kirjasto</p> <p>Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto</p> <p>Perhepalvelut</p> <p>Maahanmuuttajapalvelut</p> <p>Järjestöt</p> <p>Vantaan seurakunnat</p>

7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointiohjelman ja -suunnitelmien toteutuksesta vastaavat kaikki kaupungin toimijat yhteistyössä kumppaneidensa kanssa. Vuosittaiset toimenpiteet sovitaan toimialojen, tulosalueiden ja tulosityksiköiden tuloskorttien laadinnan yhteydessä. Vantaan kaupungin hyvinvointiryhmä varmistaa, että hyvinvointiohjelman päämäärät ja toimenpiteet sekä toimijoiden yhteinen työ ja sen kehittäminen huomioidaan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Hyvinvointisuunnitelman tekojen toteutumista seurataan vuosittain ja raportoidaan Vantaan hyvinvointiryhmälle ja vaikuttamistoimielimille. Tämän lisäksi Hyvinvointiohjelma-kokonaisuuden seuranta ja arviointi toteutetaan valtuustokauden strategian arviointiaikataulun mukaisesti. Seurannassa käytetään yhdessä sovittuja seurantamittareita. Hyvinvointitavoitteiden edistymistä seurataan myös vuosittain ilmestyvien hyvinvointiraporttien tuottamien tietojen avulla.

